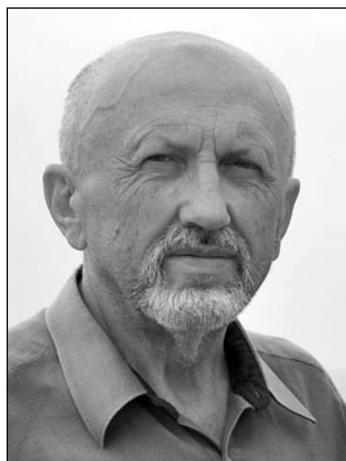

MARIAN KĘSEK
(1944–2016)

Marian Józef Kęsek urodził się dnia 16 listopada 1944 roku w Krakowie jako syn Władysława i Marii z Urbańskich. W latach 1951–1958 uczęszczał do męskiej Szkoły Podstawowej nr 17 na krakowskim Kazimierzu¹. Edukację kontynuował w prestiżowym V Liceum Ogólnokształcącym im. Augusta Witkowskiego. Po uzyskaniu w 1962 roku matury rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Z plejady znakomitych profesorów ówczesnego Wydziału Filozoficzno-Historycznego na promotora wybrał mediewistę, Józefa Mitkowskiego. Pod jego kierunkiem w 1967 roku obronił pracę magisterską *Templariusze w Polsce*².

Spotkanie z uczonym wpłynęło na liczne, również osobiste aspekty biografii Mariana Kęska. To na seminarium Mitkowskiego poznał przyszłą żonę, Janinę z domu Fischer³. Profesor gościł na weselu swoich uczniów. Wkrótce Państwo Kęskowie przenieśli się do Bochni, gdzie zbudowali dom, dochowali się dwojga dzieci i doczekali się wnuków. Dodać trzeba, że pobrali się, gdy byli pracownikami Biblioteki Jagiellońskiej. Z czasem Janina Kęsek stała się pierwszoplanową regionalistką bocheńską, natomiast Marian Kęsek utrzymał ściśle związki zawodowe i naukowe z Krakowem⁴. Ze swym przyszłym miejscem zatrudnienia zetknął się na początku studiów uniwersyteckich. Okazja ku temu nadarzyła się jeszcze przed odbyciem obowiązkowych lekcji bibliotecznych, w okresie uczęszczania na zajęcia (*Wstęp do badań historycznych*), prowadzone przez Mitkowskiego⁵. Dzięki rekomendacji tego uczonego, ogromnie ceniącego Jagiellonkę, uzyskał szansę uzyskania statusu jej pracownika⁶. Zatrudnienie na etacie, trwające od 1 grudnia 1968 roku do 28 lutego 2010 roku, poprzedziło kilkumiesięczne wykonywanie prac zleconych przy opracowaniu księgozbiorów zabezpieczonych BJ. Jako bibliotekarz Marian Kęsek systematycznie zdobywał kolejne stopnie awansu zawodowego. W 1978 roku został kustoszem⁷, a w końcu 2008 roku objął stanowisko adiunkta⁸. Świadectwem docenienia było

¹ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: AUJ), WFH 237. Teczka magisterska M. Kęska; Biblioteka Jagiellońska Sekcja Administracji (dalej: BJ SA). Teczka osobowa M. Kęska.

² AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

³ Relacja ustna Ewy Szewczyk (siostry Mariana Kęska) z 30 III 2017 roku.

⁴ Zbiór Sebastiana Grudnia (dalej: Zb.SG), M. Kęsek, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

⁵ Zb.SG, M. Kęsek, *Oddział Informacji Bibliograficznej Biblioteki Jagiellońskiej w latach 60 i 70-tych w moich wspomnieniach* – zapis tytułu według autografu.

⁶ Tęże, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*; tęże, *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

regularne wyróżnianie przez pracodawcę nagrodami⁹, a pod koniec kariery zawodowej odznaczenie Złotym Medalem za Długoletnią Służbę¹⁰.

Wzbogacaniu doświadczeń sprzyjało obejmowanie kolejnych stanowisk pracy w jednostkach bibliotecznych o zróżnicowanym profilu. Pierwsze kroki stawiał w Oddziale Gromadzenia Zbiorów¹¹. Najdłużej, mianowicie w latach 1969, 1972–1976 i 1977–1978, związany był z Oddziałem Katalogów¹², gdzie czasowo pełnił obowiązki zastępcy kierownika¹³. Od 1970 roku do początku roku 1972 odbywał szkolenie w Oddziale Udostępniania (Sekcja Czytelni i Wypożyczalnia Miejskowa), w Oddziale Opracowania Druków Zwartych oraz w Oddziale Opracowania Wydawnictw Ciągłych¹⁴. W ramach wyróżnienia trafił od października 1976 roku do września 1977 roku do Oddziału Rękopisów¹⁵, w 1978 roku powierzono mu kierownictwo Wydziałowej Biblioteki Prawniczej UJ¹⁶. Powrót do Oddziału Gromadzenia Zbiorów, przypadający na lata 1979–1981¹⁷, można by uznać za zamknięcie pierwszej fazy zatrudnienia w BJ.

Za początek drugiej należałoby przyjąć marzec 1981 roku, kiedy to został powołany na kierownika Sekcji Mikrografii, działającej w ramach Oddziału Magazynów¹⁸. W latach 1985–2008 stał na czele samodzielnego Oddziału Zbiorów Mikrograficznych i Fonograficznych, w roku 2001 przekształconego w Oddział Dokumentów Audiowizualnych. Uczestniczył w pracach Normalizacyjnej Komisji Problemowej¹⁹ nr 261 ds. Mikrografii, a następnie Komitetu Technicznego 261, działającego w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 15 grudnia 1994 roku do 30 listopada 2009 roku, zatem przez cały okres funkcjonowania tego gremium²⁰. Znajomością powierzonej kolekcji dzielił się w fachowych publikacjach (*Problemy mikrofilmowania zbiorów w Bibliotece Jagiellońskiej*, „Notes Konserwatorski” 4, 2000, s. 56–60; toż, [online] www.viks.sk/chk/noteskonser_00_4_56_60.doc [dostęp: 14.04.2017]; *Działalność Oddziału Zbiorów Mikrograficznych i Fonograficznych w zakresie zabezpieczenia zbiorów w Bibliotece Jagiellońskiej*, [w:] *Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych. Materiały z ogólnopolskiej konferencji, Warszawa 15–17 października 1998 r.*, Warszawa 1998, s. 176–178).

⁹ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

¹⁰ „Alma Mater” 2009, nr 119, s. 33; zob. również [online] www2.almamater.uj.edu.pl/119/07.pdf.

¹¹ AUJ. BJ, Sprawozdania, 556; M. Kęska, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

¹² AUJ. BJ, Sprawozdania, 556; AUJ. BJ, Sprawozdania, 558; AUJ. BJ, Sprawozdania, 559; AUJ. BJ, Sprawozdania, 560; AUJ. BJ, Sprawozdania, 561; AUJ. BJ, Sprawozdania, 563.

¹³ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

¹⁴ AUJ. BJ, Sprawozdania, 557.

¹⁵ AUJ. BJ, Sprawozdania, 561; AUJ. BJ, Sprawozdania, 562.

¹⁶ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

¹⁷ AUJ. BJ, Sprawozdania, 564; AUJ. BJ, Sprawozdania, 565.

¹⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; AUJ. BJ, Sprawozdania, 566; BJ SA.

¹⁹ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LVIII, 2008, s. 367, tamże LIX, 2009, s. 232, [online] <http://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/278007> [dostęp: 14.04.2017].

²⁰ Zb.SG, e-mail Anny Korab z Wydziału Koordynacji Polski Komitet Normalizacyjny do S. Grudnia 13 III 2017.

Wymienione prace nie wyczerpują listy dokonań powstałych na kanwie zawodowych doświadczeń Mariana Kęska. Dowodem jego wszechstronności jest komunikat *Sienkiewicziana w Bibliotece Jagiellońskiej*, wygłoszony na konferencji „Jubileusz Pozytywistów”²¹, zorganizowanej w Oblęgorku 9 maja 2000 roku²². Nie sposób też pominąć udziału w edycji rękopisów średniowiecznych (*Indeks*, [w:] *Catalogus codicum manuscriptorum medii aevi Latinorum, qui in Bibliotheca Jagellonica Cracoviae asservantur*, [online] <http://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/296810> [dostęp: 14.04.2017], vol. 2, Wratislaviae 1982, s. 347–429; opisy kodeksów sygnowanych kryptonimem M. Ks.: cod. 213, tamże, vol. 3, Wratislaviae 1984, s. 174–176; cod. 608, tamże, vol. 4, Wratislaviae 1988, s. 235–241; opisy kodeksów sygnowanych kryptonimem MKs: cod. 1143, tamże, vol. 6, Cracoviae 1996, s. 399–400; cod. 1200, cod. 1225, cod. 1228, cod. 1259, tamże, vol. 7, Cracoviae 2000, s. 47–49, 168–171, 177–179, 293–296; cod. 1382, tamże, vol. 9, Cracoviae 2008, s. 282–286).

Ponadto Marian Kęsek opublikował kilka biogramów zmarłych pracowników Biblioteki Jagiellońskiej: *Józef Sowa (1902–1982)*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XXXIII, 1983, s. 193–194; *Zofia Zaręba (1906–1987)*, tamże XXXIX, 1989, s. 163; *Bronisława Stachnik (1924–1987)*, tamże, s. 164; *Władysław Kmieciak (1914–1988)*, tamże XLI, 1991, nr 1/2, s. 213–214; *Halina Marszałek (1956–1988)*, tamże, s. 216; *Stanisław Wolek (1922–1994)*, tamże XLVI, 1996, nr 1/2, s. 365–366). Wśród nich wyróżnia się tekst, który poświęcił Stanisławowi Wilczyńskiemu 1913–1999 („Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XLIX, 1999, nr 1/2, s. 293–297). Ów legendarny kustosz zażyczył sobie, manifestując przezorność, aby autorem poświęconego mu wspomnienia pośmiertnego został właśnie „Kęseczek”, jak zdrobniale zwykł nazywać swego niegdyśszego cenionego i obdarzonego sympatią podwładnego.

„Kęseczek” do grona swoich mistrzów w zawodzie zaliczał także Edwarda Schnaydra z Oddziału Kartografii, Adama Kotulę z Oddziału Katalogów²³ oraz Lidię Stefańską z Oddziału Informacji Naukowej²⁴. Informacje o nich, a także o innych bibliotekarzach oraz czytelnikach, zawarł w nieopublikowanych wspomnieniach (*Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki. Oddział Informacji Bibliograficznej Biblioteki Jagiellońskiej w latach 60. i 70. w moich wspomnieniach*). Napisane już po przejściu na emeryturę ukazują oblicze Jagiellonki sprzed niemal półwiecza. Tekst wspomnień stanowi jedynie niewielki ułamek Jego niezapomnianych opowieści, które w mistrzowski sposób snuł jako niezrównany i uznany gawędziarz. Dodatkowo materiały do historii BJ wzbogacił ofiarowanymi obecnej Sekcji Grafiki zdjęciami z okresu swej pracy w BJ.

Niezwykle istotną rolę w biografii Mariana Kęska zajmowała dydaktyka. Swoim zasięgam chronologicznym objęła nawet dłuższy okres niż zatrudnienie na etacie. Nauczaniem, którym chętnie parał się jeszcze na emeryturze, po raz pierwszy czynnie zajął

²¹ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” L–LI, 2000–2001, s. 236.

²² „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIII, 2003, s. 157.

²³ M. Kęsek, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

²⁴ Tęże, *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

się już jako świeżo upieczony absolwent historii. Został wówczas prelegentem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, wygłaszającym odczyty w uniwersytetach ludowych. Jako bibliotekarz systematycznie i chętnie oprowadzał wycieczki po BJ oraz prowadził lekcje biblioteczne. Z prelekcjami na temat BJ i pokazem przeźroczy kilkakrotnie gościł w klasztorze Salwatorianów w Stadnikach i u oo. Bernardynów w Krakowie²⁵. Na kierunku bibliotekoznawczym UJ prowadził zajęcia z zakresu mikrografii²⁶. W Krakowie był nauczycielem w Szkole Zawodowej im. Wita Stwosza oraz w nowohuckim Zespole Szkół Odzieżowych²⁷. W Bochni nauczał w Liceum²⁸ dla Pracujących, a w Zakładzie Karnym w Nowym Wiśniczu przygotowywał więźniów do matury²⁹. Prowadził przez wiele lat zajęcia z zakresu bibliografii i historii kultury w Kolegium Nauczycielskim Języka Polskiego im. św. Rodziny w Krakowie³⁰, będąc dodatkowo członkiem zarządu w patronującemu tej uczelni Stowarzyszeniu Dom Rodzinny³¹. Jego wykłady poświęcone dziejom kultury polskiej (*Kultura sarmacka*³², *Wybrane elementy obyczajowe XIX wieku*) inaugurowały sezony działalności Bocheńskiego Uniwersytetu Otwartego przy Wyższej Szkole Ekonomicznej w Bochni³³.

Atmosfera panująca w BJ wpłynęła na utwierdzenie w Marianie Kęsku umiłowania nauki i szacunku do wiedzy³⁴. W latach 70. znalazło to odzwierciedlenie na kilku polach. Powstały wówczas Jego pierwsze publikacje. Ówczesną twórczość zdominowały prace poświęcone dziejom techniki i gospodarki w XX wieku (*Nosowicz Mieczysław 1901–1969*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 23, Kraków 1978, s. 235), a przede wszystkim w czasach nowożytnych (*Kielecki Urząd Górniczy 1601–1701*, [w:] *Dzieje i technika świętokrzyskiego górnictwa kruszcowego*, Warszawa 1972, s. 127–134; *Działalność cystersów wąchockich w zakresie metalurgii żelaznej*, [w:] tamże, s. 145–155; *Nowe dane do prac górniczo-hutniczych w rejonie Miedzianej Góry za czasów Komisji Kruszcowej*, [w:] *Sesja sprawozdawcza poświęcona historii polskiej techniki hutniczej*, Katowice 1973, s. 20–37; *Powstanie Komisji Kruszcowej i jej działalność w rejonie Miedzianej Górze w latach 1782–1785*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej. Seria C, Historia Nauk Matematycznych, Fizyko-Chemicznych i Geologiczno-Geograficznych”, 1976, z. 21, s. 89–108; ponadto odczyt wygłoszony na posiedzeniu Polskiego Towarzystwa Historycznego *Komisja Kruszcowa (1782–1787), pierwsze ministerstwo górnictwa*³⁵ i referat

²⁵ M. Kęs e k, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

²⁶ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XL, 1990, s. 233; tamże XLI, 1991, s. 211.

²⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

²⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

²⁹ Zb.SG, e-mail Zofii Sitko do S. Grudnia 15 III 2017 roku.

³⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

³¹ Zob. [online] <https://mojepanstwo.pl/stowarzyszenie-dom-rodzinny> [dostęp: 14.04.2017].

³² Zob. [online] http://www.wse.bochnia.pl/main.php?idz=wiad_pod&id=28 [dostęp: 14.04.2017].

³³ Zob. [online] http://www.wse.bochnia.pl/main.php?idz=wiad_pod&id=47 [dostęp: 14.04.2017].

³⁴ M. Kęs e k, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

³⁵ J. S t u g l i k, *Z dziejów Polskiego Towarzystwa Historycznego w Krakowie 1945–1989*, Kraków cop. 2016, s. 123. Autorka podaje przedział lat 1975–1977.

Kadra górniczo-hutnicza kieleckiego górnictwa metali, przygotowywany dla krakowskiej filii Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki Polskiej Akademii Nauk³⁶). W tym samym czasie został członkiem Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach³⁷. Na opisanej kanwie pod kierunkiem prof. Mitkowskiego zaczął powstawać doktorat poświęcony dziejom hutnictwa staropolskiego. Zaawansowane plany naukowe musiały zostać zaniechane wskutek nieszczęśliwego zagięcia brudnopisu pracy, a następnie śmierci promotora³⁸.

Pan Marian nigdy nie zapominał o pierwszym mistrzu, pielęgnując pamięć o nim w swych opowieściach i tekstach. W 2005 roku Państwo Janina i Marian Kęskowie przekazali materiały na wystawę poświęconą pamięci profesora, zorganizowaną przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa [*Profesor Józef Mitkowski (1911–1980). W 25. rocznicę śmierci*]³⁹. Odejście uczonego położyło również kres kilkuletniej współpracy obu historyków w zarządach dwóch towarzystw naukowych. W 1. połowie lat 70. Marian Kęsek został sekretarzem Koła Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Pracowników UJ im. Władysława Szafera⁴⁰. W tym samym czasie rozpoczął trwającą do 1981 roku działalność w komisjach Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (TMHiZK)⁴¹.

Do kwestii doktoratu powrócił z początkiem XXI wieku, kiedy Waldemar Czaja, kolega z BJ, zachęcił Go do udziału w seminarium politologa, prof. Jacka Majchrowskiego⁴². Kilkuletni wysiłek obejmujący także konieczność zdania szeregu egzaminów kierunkowych przyniósł zamierzone owoce. Dysertacja *Wizerunek Kościoła katolickiego w Polsce do 1945 roku na łamach «Żołnierza Wolności» w latach 1950–1990* została obroniona na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ w dniu 24 czerwca 2008 roku⁴³. Recenzentami byli prof. Bogumił Grott i prof. Stanisław Kilian⁴⁴. Użyskując stopień naukowy, Pan Marian poszerzył tworzone przez krewnych i powinowatych rodzinne grono uczonych. Staraniem najbliższych pozytywnie ocenione i oczekiwane przez krąg zainteresowanych odbiorców *opus magnum* Mariana Kęska ukazało się drukiem przy końcu 2017 roku.

³⁶ BJ SA; informacja o wystąpieniu w dniu 29 XI 1979 roku.

³⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

³⁸ Relacja ustna E. Szewczyk.

³⁹ *Profesor Józef Mitkowski (1911–1980). W 25. rocznicę śmierci*, pod. red. G. L i c h o ņ c z a k - N u r e k, Kraków 205, s. 4.

⁴⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; *Skład osobowy na rok akademicki 1972/73. Uniwersytet Jagielloński*, Kraków 1973, s. 167.

⁴¹ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; „Rocznik Krakowski” 47, 1976 – 51, 1987; również [online] <http://mbc.malopolska.pl/publication/13440> [dostęp: 14.04.2017].

⁴² Relacja ustna Waldemara Czai 5 IV 2017.

⁴³ Zob. [online] <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/praceBadawcze?rtype=opis&lang=pl&objectId=220607> [dostęp: 14.04.2017].

⁴⁴ Zob. [online] http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=277361&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI [dostęp: 14.04.2017].

Swojej aktywności twórczej nie ograniczał do nauki, o czym świadczą mało znane dokonania artystyczne. W 1954 roku trafił do Chóru Chłopięcego Filharmonii Krakowskiej⁴⁵, działającego pod kierunkiem Józefa Suwary. Jako student swój talent kształtował w męskim Krakowskim Chórze Akademickim pod batutą Stanisława Hasa. W spisie z roku 1963/1964 został zaliczony do pierwszych basów. Z kolei w 1969 roku miał wejść do Komisji Artystycznej Chóru⁴⁶. Warto zwrócić uwagę, że aktywność na polu muzycznym poprzedziła zarówno badania naukowe, jak i działalność społeczną. Wrażliwość na piękno ujawniały również Jego zachwyty nad dziełami architektury minionych wieków, co korespondowało z działalnością w TMHiZK. Nie bezzasadne będzie przytoczenie właśnie w tym akapicie opinii bocheńskiego literata Andrzeja Pacuły, który w kontekście kulturalnym określił Mariana Kęsek: „Człowiek Księgi”⁴⁷.

Niezwyczajnie ważne miejsce w biografii Pana Mariana zajmowała „Solidarność”. Kładł jej fundamenty, wchodząc do komitetu redagującego rezolucję pracowników BJ z 29 sierpnia 1980 roku. Razem z Andrzejem Obrębskim, przyszłym wicedyrektorem Biblioteki, Jagiellońskiej gotowy tekst doręczył ówczesnemu rektorowi UJ prof. Mieczysławowi Hessowi i innym decydentom uczelnianym⁴⁸. Wśród kilkunastu punktów rezolucji znalazło się przede wszystkim poparcie dla robotników Wybrzeża i postulaty stworzenia niezależnych związków zawodowych, zawierała także żądanie przywrócenia do pracy w BJ Lesława Maleszki⁴⁹, uważanego wówczas za ofiarę państwowego aparatu represji, a w 2001 roku zdemaskowanego jako tajnego współpracownika Służby Bezpieczeństwa⁵⁰. Zaangażowanie w działalność związkową stało się powodem donosów⁵¹ bazaranych na Niego przez innego zatrudnianego w BJ agenta komunistycznego aparatu represji, obdarzonego przez Służbę Bezpieczeństwa pseudonimami „Zet-13” i „Z-13”⁵².

Marian Kęsek, który w czasach pierwszej „Solidarności” znalazł się w Oddziałowej Komisji Rewizyjnej⁵³, najsilniej zaznaczył swą obecność we wskrzeszonym związku. W pierwszym rzędzie należy odnotować sprawowane funkcje. Mianowicie w lutym 1991

⁴⁵ AUJ, WFH 237.

⁴⁶ J. Ż y c z k o w s k i, *Gaudeamus igitur... Dzieje Krakowskiego Chóru Akademickiego*, Kraków 1977, s. 263, 297, [online] <http://kpbc.umk.pl/dlibra/plain-content?id=50263> [dostęp: 14.04.2017].

⁴⁷ A. P a c u ł a, „Człowiek Księgi”, załącznik do e-maila Z. Sitko do S. Grudnia.

⁴⁸ „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego 1980–1989. Wybór dokumentów, wstęp i oprac. T. G ą s o w s k i i A. R o l i ń s k i, Kraków 2010, s. 62.

⁴⁹ Tamże, s. 3–4.

⁵⁰ Tamże, s. 738. Zob. też Lesław M a l e s z k a, *Byłem „Ketmanem”*, „Gazeta Wyborcza”, 13 XI 2001, s. 15–17.

⁵¹ M. Kęsek *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

⁵² „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego..., s. 610, 617; W. Zabłocki, *Co o nas wiedzieli? NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego w dokumentach SB*, Kraków 2005, s. 224. Z treści przytoczonych publikacji wynika, że pod tymi pseudonimami zarejestrowany był przez Służbę Bezpieczeństwa pan Mieczysław Zająć; jego nekrolog w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej” L–LI, 2001, s. 248–250.

⁵³ Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego (dalej: FCDCN), 583 „S” UJ BJ; Relacja ustna Jana Brzeskiego z 20 III 2017 roku.

roku po raz pierwszy został wybrany na przewodniczącego Komisji Oddziałowej BJ⁵⁴. Stanowisko to piastował przez szereg kadencji⁵⁵. Następnie w latach 2002–2014 działał w Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” UJ⁵⁶. Pod koniec omawianego okresu reprezentował Koło Emerytów UJ⁵⁷. Godne uwagi są również inicjatywy Mariana Kęska, poddające opiniowaniu sprawy pracownicze ogółowi zatrudnionych. W grudniu 1990 roku zgłosił zaakceptowaną niebawem propozycję ankiety pozwalającej członkom „Solidarności” na prezentację własnej wizji oblicza i konkretnych prac związku. Jako przewodniczący-elekt wysunął genialne w swej prostocie postulaty, obejmujące między innymi: „– przeprowadzenie sondażu nt., kto, gdzie chciałby pracować i doprowadzenie do ewentualnych przesunięć [...] – wybór takich inicjatyw i metod, które umożliwiłyby rozładowanie konfliktów, integrację pracowników, pracę bez stresu”⁵⁸. Częściowo korespondowały one z wielokrotnie chwalonymi przez Mariana Kęska decyzjami prof. Władysława Serczyka, dyrektora BJ w latach 70.

Ideę solidarności można uznać za dewizę życia Pana Mariana. Był niezawodnym, życzliwym kolegą, dostrzegającym ludzkie potrzeby, bez cienia wahania udzielającym pomocy i wspierającym aspiracje. W sposób szczególny odznaczał się wyczuleniem na los krzywdzonych. Odważnie bronił tych, na których nawet inni związkowcy „położyli krzyżyk”. Najsystematyczniej Jego szlachetności doświadczała podwładni, których zawsze traktował po partnersku. W BJ zyskał ogromną sympatię koleżanek i kolegów kilku generacji, reprezentujących różne preferencje polityczne i światopoglądowe. Ich liczne grono corocznie gościło na Jego imieninach, uczestniczyło w obronie doktoratu czy też żegnało, gdy przechodził na emeryturę.

Z wyznawanymi wartościami współgrały inne przejawy zaangażowania na polu społecznym. Ich korzenie sięgały 1956 roku, kiedy Marian Kęsek wstąpił w szeregi odradzającego się Związku Harcerstwa Polskiego⁵⁹, z czasem zostając instruktorem tej organizacji⁶⁰. Po 1989 roku przejściowo związał się ze Zjednoczeniem Chrześcijańsko-Narodowym. W XXI wieku składał podpisy pod kilkoma listami otwartymi. Kwestii krajowych dotyczyło wystąpienie wywołane atakiem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na Wydział Historyczny UJ (*W obronie wolności słowa i swobody badań historycznych*)⁶¹ oraz *Apel 300 naukowców do polskich parlamentarzystów w sprawie procedury in vitro*

⁵⁴ FCDCN.

⁵⁵ FCDCN; Relacja telefoniczna Mariana Szyby 11 IV 2017 roku.

⁵⁶ „Dziennik Polski” 18 X 2016, [online] <http://www.nekrologi.net/nekrologi/marian-kesek/48250756> [dostęp: 14.04.2017].

⁵⁷ Zob. [online] http://www.nszs-solidarnosc.uj.edu.pl/aktualnosci?p_p_id=56_INSTANCE_4JOM&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3&groupId=1944907&articleId=32969599 [dostęp: 14.04.2017].

⁵⁸ FCDCN.

⁵⁹ AUJ, WFH 237.

⁶⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

⁶¹ Zob. [online] http://forum.gazeta.pl/forum/w,904,93668998,93668998,Czy_UJ_moze_zabrac_Zyzakowi_magistra.html [dostęp: 14.04.2017]; „Arcana”, 2008, nr 89, s. 198.

*i naprotechnologii*⁶². Podpisał skierowaną do forum międzynarodowego *Petition on German Concentration Camps*, domagającą się zgodnego z prawdą nazywania niemieckimi hitlerowskich obozów koncentracyjnych zbudowanych na terenie Polski⁶³.

Czynne stanowisko zajmowane przez Mariana Kęska wobec bliźnich i rzeczywistości miało swe zakorzenienie w głębokiej religijności. Jego bezpośrednie katolickie zaangażowanie objęło dwie diecezje – krakowską i tarnowską. W pierwszej był ministrantem⁶⁴ i członkiem duszpasterstwa akademickiego przy kościele św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Krakowie⁶⁵. W drugiej aktywnie zaangażował się w budowę kościoła św. Jana Nepomucena w Bochni i członkiem pierwszej rady parafialnej, delegowanym do wygłaszania mów powitalnych przy okazji wizyt oficjalnych gości⁶⁶. Przywiązanie okazywane tradycyjnemu modelowi Kościoła nie oznaczało aprobaty dla wszystkich administracyjnych decyzji hierarchii. Z kolei pochwałem kierowanym pod adresem Radia Maryja towarzyszyło uznanie dla niego ze strony arcybiskupa Józefa Życińskiego.

Zagadnienia religijne, poza obu pracami dyplomowymi, znalazły odzwierciedlenie w pracach naukowych⁶⁷, w pracach popularnonaukowych⁶⁸ i we wspomnieniach⁶⁹.

Dzięki sile ducha przez kilka lat, do ostatnich tygodni życia, potrafił dzielnie zmagać się z ciężką chorobą, nie rezygnując z pracy badawczej. Zmarł 14 października 2016

⁶² Zob. [online] <http://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/3/browse?value=Duli%C5%84ska%2C+Joanna&type=author> [dostęp: 14.04.2017].

⁶³ Zob. [online] http://webfactory.fcny.org/kf/our_impact/petition/?sistart=136680&count=2&sistart=159480 [dostęp: 14.04.2017].

⁶⁴ Relacja ustna Ewy Szewczyk.

⁶⁵ M. K ę s k, *Szczególne pośrednictwo*, [w:] *Jalmużnik z Mikuszowic (pamięci ks. doc. dra hab. Jana Kusia)*, pod red. D. Ś l a d e c k i e g o, Lublin 1993, s. 82.

⁶⁶ Zb.SG, e-mail Janiny Kęskowej do Sebastiana Grudnia 16 III 2017 roku.

⁶⁷ *Wykorzystywanie historii do prowadzenia propagandy antyreligijnej i antykościelnej na łamach „Żołnierza Wolności” w latach 1950–1990*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIX, 2009, s. 85–102; *Stosunki I Rzeczypospolitej ze Stolicą Apostolską w ujęciu propagandystów wojskowych na łamach „Żołnierza Wolności” w latach 1950–1990*, [w:] *Mysł i polityka. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Jackowi Marii Majchrowskiemu*, 1, red. nauk. B. S z l a c h t a, Kraków 2011, s. 251–277; *Ksiądz Feliks Gondek oraz jego „obrazki” obyczajowe drugiej połowy XIX wieku*, „Małopolska” 13, 2011, s. 127–150, zob. również [online] <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/docmetadata?id=77302&from=publication>, edytorskich (*Dary na Arcybiskupi Komitet Ratunkowy. Materiały bibliograficzne*, [w:] *Księga Sapieżyńska. Archidiecezja Krakowska za pasterzowania Adama Stefana Sapiehy*, praca zbiorowa pod red. J. W o l n e g o i R. M. Z a w a d z k i e g o, Kraków 1982, s. 273–275; *Dary na KBK w latach 1915–1917 wyszczególnione w „Głosie Narodu”*, *Materiały bibliograficzne*, [w:] tamże, s. 289–292; *Indeks*, [w:] *Działalność kościelna i narodowa Adama Stefana Sapiehy*, praca zbiorowa pod red. J. W o l n e g o, Kraków 1986, s. 847–906.

⁶⁸ *Poświęcenie kościoła*, „Wiadomości Bocheńskie”, 1993, nr 4, s. 32; *Bazylika mniejsza*, tamże, 1998, nr 4, s. 2; *Kult Serca Jezusowego w Bochni w świetle „Posłańca Serca Jezusowego” w latach 1922–1938*, tamże, 1993, nr 1, s. 2–3, toż, „Źródło”, 2008, nr 3, s. 10; *Aresztowanie kopii Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w 1966 r.*, „Głos Parafii” [św. Pawła Apostoła w Bochni], 2001, nr 1, s. 15–16.

⁶⁹ *Szczególne pośrednictwo*, [w:] *Jalmużnik z Mikuszowic (pamięci ks. dr. hab. Jana Kusia)*, red. D. Ś l a d e c k i, Lublin 1993, s. 82–85).

roku. Na Jego pożegnanie w dniu 19 października 2016 roku przybyły prawdziwe tłumy, uczestniczące najpierw we mszy św. odprawionej w kościele parafialnym, a następnie w pogrzebie na cmentarzu łychowskim⁷⁰. Obecność społeczności Biblioteki Jagiellońskiej wyróżniała się nie tylko szczególnie liczną reprezentacją czynnych i emerytowanych pracowników, ale również mowy wygłoszone przez dyrektora, prof. Zdzisława Pietrzyka, oraz Tadeusza Dudę⁷¹, wypróbowanego przyjaciela Zmarłego.

Ocena uniwersyteckich dokonań Mariana Kęska wykroczyła poza mury biblioteczne. Opublikowany nekrolog był sygnowany nie tylko imieniem BJ, ale także przez Rektora, Senat i całą Społeczność Akademicką⁷². O osobny nekrolog zadbała Komisja Zakładowa „Solidarności” UJ⁷³, która ponadto zorganizowała transport dla uczestników pogrzebu. Informacja o śmierci znalazła się na łamach uczelnianego organu prasowego⁷⁴.

Sebastian Grudzień